הַגָּהּ: וְהַגְעָלַת (מה) (קיט) הֶחָבִיּוֹת (קכ) יַעֲשֶׂה בְּדֶרֶךְ זֶה, יְלַבֵּן אֲבָנִים וִישִׂימֵם בָּהֶם, וִיעָרֶה עֲלֵיהֶם רוֹתְחִים מִכְּלִי רִאשׁוֹן, וִיגַלְגֵּל הֶחָבִית שֶׁיַּגִּיעַ הַגְעָלָה לְכָל מָקוֹם (הגהות מיימוני פרק ה׳). (מו) וּבְדִיעֲבַד (קכא) אִם נָתְנוּ בָּהֶם (קכב) יַיִן אוֹ דְּבַשׁ בְּלֹא הַגְעָלָה, (קכג) רַק שֶׁהֱדִיחָן הֵיטֵב תְּחִלָּה, מֻתָּר לִשְׁתּוֹת מִמֶּנּוּ בְּפֶסַח (מרדכי פרק כל שעה (פי׳ תקסז) והגהות אשר״י פרק ב׳ דעבודה זרה (פי׳ כד) ותרומת הדשן בסימן ר״א): **כב** מכָּל הַכֵּלִים, אֲפִלּוּ שֶׁל חֶרֶס, (קכד) שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם חָמֵץ בְּצוֹנֵן, מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם מַצָּה (קכה) אֲפִלּוּ בְּחַמִּין, (קכו) חוּץ * מִבֵּית שְׂאוֹר (קכז) וּבֵית (מז) חֲרֹסֶת, שֶׁאַף עַל פִּי

מ מַהָא דִּשְׁמוּאֵל פְּסָחִים (ל״ו) [ל׳] (ע״ב), כְּגִרְסַת הָרֹא״ש שָׁם (פ״ב סי׳ ט).

בַּאֵר הֵיטֵב

(מה) **הֶחָבִיּוֹת.** וְצָרִיךְ לְהָסִיר שׁוּלֵי הֶחָבִית כְּדֵי לְנַקְּרוֹ הֵיטֵב. כֵּן כָּתַב הָרוֹקֵחַ (סי׳ רסב). אָכֵן הָאַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ דְּחָבִית עֵץ שֶׁל שֵׁכָר, אֵין לְהַגְעִילוֹ כְּלָל. וְכֵן כְּלֵי עֵץ שֶׁמְּצוּיִין בָּהֶם גֻּמּוֹת וְכֵלִים שֶׁהָיוּ בּוֹ יַיִן שָׂרָף, לֹא מְהַנֵּי כְּלָל הַגְעָלָה, דְּגָרוּעַ מִבֵּית שְׂאוֹר וַחֲרֹסֶת. וְכָתַב הַטַּ״ז (ס״ק כז) מִכָּל מָקוֹם אִם בִּשֵּׁל אוֹתָן הֵיטֵב בְּמַיִם עִם אֵפֶר עַד שֶׁנִּסְתַּלֵּק הָרֵיחַ לְגַמְרֵי, מֻתָּר לְהַגְעִילוֹ. מִיהוּ חָבִיּוֹת שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אֶלָּא מֵי דְּבַשׁ, יֵשׁ לְהַתִּירָם בְּהַגְעָלָה עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק לט): (מו) **וּבְדִיעֲבַד.** הַטַּעַם דְּשֵׁכָר בְּיַיִן נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם הוּא. וּלְפִי מַה דְּקַיְּימָא לָן נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם אָסוּר בְּפֶסַח, אִם כֵּן אֵין לְהָקֵל אֶלָּא לְעָרוֹת מִמֶּנּוּ קֹדֶם פֶּסַח לְחָבִית שֶׁל פֶּסַח. וְדַוְקָא בְּיַיִן שֶׁהַשֵּׁכָר נוֹתֵן בּוֹ טַעַם לִפְגָם, אֲבָל בְּמֵי דְּבַשׁ אֵין לְהָקֵל אֶלָּא אִם כֵּן הֶחָבִית אֵינוֹ בֶּן יוֹמוֹ. אֲבָל בִּכְלִי יַיִן שָׂרָף, אַף אֵינוֹ בֶּן יוֹמוֹ אָסוּר, שֶׁנּוֹתֵן טַעַם לְשֶׁבַח הוּא. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״מ) וְחֹק יַעֲקֹב (ס״ק נח), עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן טַ״ז (ס״ק כה): **כב** (מז) **חֲרֹסֶת.** הַיְינוּ שֶׁנּוֹתְנִים בּוֹ דְּבָרִים חֲרִיפִים עִם חָמֵץ. וְעַיֵּן טַ״ז (ס״ק כז) וּבַחֹק

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(קיט) **הֶחָבִיּוֹת.** וְצָרִיךְ לְהָסִיר (קמט) שׁוּלֵי הֶחָבִית אִם הוּא שֶׁל עֵץ, לְגָרֵר הֵיטֵב מִבִּפְנִים בְּכָל הַסְּדָקִים, (קנ) וְגַם שֶׁמָּצוּי שְׁמָרִים שֶׁמְּדֻבָּקִים בְּשׁוּלֵי הֶחָבִית, וְהַגְעָלָה וְעֵרוּי לֹא מְהַנֵּי אֶלָּא לְהַפְלִיט הַבָּלוּעַ שֶׁבִּפְנִים, אֲבָל לֹא לְהֶחָמֵץ שֶׁיֵּשׁ בְּעַיִן. וְאִם הוּא שֶׁל חֶרֶס, צָרִיךְ (קנא) לִפְתֹּחַ פִּי הֶחָבִית כָּל כָּךְ גָּדוֹל שֶׁיָּכוֹל לְהַכְנִיס בּוֹ יָדוֹ וּלְשַׁפְשְׁפוֹ הֵיטֵב מִבִּפְנִים בְּכָל הַצְּדָדִים. אָכֵן הָאַחֲרוֹנִים (קנב) הִסְכִּימוּ דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ כְּלָל בְּחָבִית עֵץ שֶׁל שֵׁכָר, שֶׁמָּצוּי בָּהֶן גֻּמּוֹת, גַּם אִי אֶפְשָׁר לְנַקֵּר בֵּין הַנְּסָרִים שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר שָׁם מַשֶּׁהוּ זֻהֲמָא בֵּין נֶסֶר לְנֶסֶר, וְהוּא חָמֵץ גָּמוּר וְיִשָּׁאֵר בְּעַיִן. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק מג) בְּשֵׁם הַפְּרִישָׁה (דרישה סק״ב), דְּאִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּחָבִית שֶׁל שֵׁכָר וְלֹא פָּתְחוּ הַשּׁוּלַיִם וְנִקְּרוּ הֵיטֵב, אָסוּר אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, דְּלֹא מְהַנֵּי הַגְעָלָה לְמַה שֶּׁהוּא בְּעַיִן, אָכֵן אִם פָּתַח אֶחָד מִשּׁוּלֶיהָ וְנִקֵּר הֵיטֵב בִּפְנִים, מְהַנֵּי הַגְעָלָה בְּדִיעֲבַד, וְכֵן הִסְכִּים בְּחַיֵּי אָדָם, עַיֵּן שָׁם שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּסִימָן קכ״ה (סי״ד) בָּזֶה. וְכָל זֶה בְּחָבִית שֶׁל שֵׁכָר אוֹ שְׁאָר מַשְׁקֶה חָמֵץ, אֲבָל חָבִית שֶׁל מֵי דְּבַשׁ, יֵשׁ לְהַתִּיר בְּהַגְעָלָה (קנג) אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל הַדְּבַשׁ בְּיוֹרָה שֶׁבִּשְּׁלוּ בּוֹ שֵׁכָר תּוֹךְ מֵעֵת לְעֵת: (קכ) **יַעֲשֶׂה בְּדֶרֶךְ זֶה וְכוּ׳.** וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, דְּכֵלִים שֶׁהָיוּ בּוֹ יַיִן שָׂרָף, לֹא מְהַנֵּי לָהֶם כְּלָל הַהַגְעָלָה, דְּנִשְׁאָר בּוֹ גַּם אַחַר כָּךְ רֵיחוֹ וְטַעְמוֹ, אָכֵן אִם בִּשֵּׁל אוֹתָן הֵיטֵב בְּמַיִם עִם אֵפֶר עַד שֶׁנִּסְתַּלֵּק הָרֵיחַ לְגַמְרֵי, מֻתָּר לְהַגְעִילוֹ אַחַר כָּךְ. (קנד) וְדַוְקָא לְכֵלִים שֶׁהֵם פְּתוּחִים לְגַמְרֵי, וְיָכוֹל לְהַכְנִיס יָדוֹ לְתוֹכוֹ לְנַקֵּר הֵיטֵב וְלִבְדֹּק בְּכָל הַסְּדָקִים שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִדְבָּק בּוֹ שׁוּם מַמָּשׁוּת, אֲבָל אִם אֵינוֹ בְּעִנְיָן זֶה, לֹא מְהַנֵּי אֲפִלּוּ אִם יְבַשֵּׁל בְּאֵפֶר כַּמָּה פְּעָמִים. (קנה) גַּם בָּעִינַן שֶׁהַכֵּלִים יִהְיוּ נַעֲשִׂין מֵחֲתִיכָה אַחַת אוֹ שֶׁהֵם שֶׁל כְּלֵי בְּדִיל וּשְׁאָר מִינֵי מַתָּכוֹת, דְּאִם עֲשׂוּיִים מִנְּסָרִים הַרְבֵּה כְּכֵלִים שֶׁלָּנוּ, אֵין לְהָקֵל לְהַגְעִילוֹ אֲפִלּוּ אִם בִּשְּׁלוֹ בָּאֵפֶר כַּמָּה פְּעָמִים, דְּאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר זֻהֲמָא בֵּין נֶסֶר לְנֶסֶר, וְכַנַּ״ל: (קכא) **אִם נָתְנוּ בָּהֶם.** וְשָׁהוּ (קנו) שָׁם מֵעֵת לְעֵת, דְּהָוֵי כָּבוּשׁ וְנִכְנַס בּוֹ טַעַם הַשֵּׁכָר, אֲפִלּוּ הָכִי מֻתָּר, וּכְדִלְקַמֵּיהּ, דְּאִי לָאו הָכִי פְּשִׁיטָא דְּמֻתָּר: (קכב) **יַיִן אוֹ דְּבַשׁ.** עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״מ) וְחֹק יַעֲקֹב (ס״ק נח) דְּיֵשׁ חִלּוּק בֵּין יַיִן לִדְבַשׁ, דִּבְיַיִן אֲפִלּוּ הֶחָבִית בֶּן יוֹמוֹ מִבְּלִיעַת הַשֵּׁכָר, גַּם כֵּן מֻתָּר בְּדִיעֲבַד, דְּשֵׁכָר בְּיַיִן נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם הוּא. וּבְמֵי דְּבַשׁ לֹא הָוֵי לִפְגָם אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה הַכְּלִי אֵינוֹ בֶּן יוֹמוֹ מִבְּלִיעַת הַשֵּׁכָר, אֲבָל אִם הָיָה בֶּן יוֹמוֹ וְשָׁהָה הַמֵּי דְּבַשׁ בְּתוֹכוֹ מֵעֵת לְעֵת, אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד אָסוּר לִשְׁתּוֹתוֹ בְּפֶסַח. (קנז) אֲבָל כַּמָּה (הָ)אַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ דְּאַף בְּמֵי דְּבַשׁ מֻתָּר אֲפִלּוּ בְּבֶן יוֹמוֹ, וּמִטַּעַם דְּכָבוּשׁ לֹא נִקְרָא עַד אַחַר שֶׁשָּׁהָה מֵעֵת לְעֵת, וְאָז נַעֲשֶׂה הַבְּלִיעָה שֶׁבְּתוֹךְ הַכְּלִי לִפְגָם וּמֻתָּר בְּדִיעֲבַד. וְדַע, דִּבְכָל גַּוְנֵי הֶתֵּר זֶה שֶׁל דִּיעֲבַד, אֵינוֹ אֶלָּא כְּשֶׁעֵרוּ הַיַּיִן וְהַדְּבַשׁ מִן הֶחָבִית קֹדֶם הַפֶּסַח וְנָתְנוּ אוֹתוֹ לְתוֹךְ כְּלִי פֶּסַח, דְּהֻתַּר כְּבָר הַיַּיִן וְהַדְּבַשׁ קֹדֶם הַפֶּסַח, דְּקֹדֶם הַפֶּסַח נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם מֻתָּר, (קנח) אֲבָל אִם נִשְׁתַּהָא הַיַּיִן וְהַדְּבַשׁ בֶּחָבִית עַד תּוֹךְ הַפֶּסַח, אָסוּר, דְּבִמְדִינָתֵנוּ נוֹהֲגִין לֶאֱסֹר נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם בְּפֶסַח, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן תמ״ז סָעִיף י׳ בַּהַגָּ״הּ. וְכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים, דְּאִם נָתְנוּ (קנט) לְתוֹכוֹ דָּבָר חָרִיף כְּחֹמֶץ, אֲפִלּוּ לֹא הָיָה בֶּן יוֹמָא אָסוּר, דְּאַגַּב חוּרְפָא מַשְׁוֵי לֵיהּ לְשֶׁבַח. עוֹד הִסְכִּימוּ הַפּוֹסְקִים, דְּאִם הַכְּלִי הָיָה מִיֵּין שָׂרָף, אָסוּר בְּדִיעֲבַד אֲפִלּוּ אִם אֵינָהּ בֶּן יוֹמָא, דְּעֵינֵינוּ רוֹאוֹת שֶׁנּוֹתֵן טַעַם לְשֶׁבַח הוּא. וְהִנֵּה מִלְּבוּשׁ מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ אִם הִגְעִילָהּ אָסוּר מַה שֶּׁנָּתַן לְתוֹכָהּ, וַאֲפִלּוּ לֹא הָיְתָה בֶּן יוֹמָא, וּמִשּׁוּם דְּעֵינֵינוּ רוֹאוֹת שֶׁנִּשְׁאַר בָּהּ טַעַם וְרֵיחַ אֲפִלּוּ אַחַר הַגְעָלָה, (קס) אָכֵן אִם לֹא נִשְׁמָע בָּהּ רֵיחַ שֶׁל יַיִן שָׂרָף, מְהַנֵּי הַגְעָלָה בְּדִיעֲבַד שֶׁלֹּא לֶאֱסֹר מַה שֶּׁנָּתַן לְתוֹכָהּ, וּמִכָּל מָקוֹם מִיָּד שֶׁנִּזְכָּר (קסא) צָרִיךְ לְעָרוֹת הַיַּיִן לִכְלִי אַחֵר: (קכג) **רַק שֶׁהֱדִיחָן הֵיטֵב וְכוּ׳.** וְאַיְרֵי בְּעִנְיָן שֶׁאֵין בּוֹ חֲשָׁשׁ שֶׁל חָמֵץ בְּעַיִן, (קסב) שֶׁהָיָה הַפֶּה שֶׁל חָבִית הַחֶרֶס רָחָב לְמַעְלָה וְהִכְנִיס יָדוֹ לְתוֹכָהּ וְנִקֵּר הֵיטֵב בִּצְדָדֶיהָ וּבְשׁוּלֶיהָ שֶׁלֹּא נִשְׁאַר שָׁם שׁוּם שְׁמָרִים, וּבְחָבִית שֶׁל עֵץ כְּשֶׁפָּתַח הַשּׁוּלַיִם וְנִקֵּר הֵיטֵב, וְכַנַּ״ל: **כב** (קכד) **שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם חָמֵץ בְּצוֹנֵן.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּחָמֵץ יָבֵשׁ, אוֹ אֲפִלּוּ בְּדָבָר לַח (קסג) אַךְ שֶׁלֹּא שָׁהָה שָׁם מֵעֵת לְעֵת, וְלֹא הָיָה דָּבָר חָרִיף, דְּאִם שָׁהָה בְּתוֹכוֹ מֵעֵת לְעֵת הֲרֵי נַעֲשָׂה כָּבוּשׁ בְּתוֹכוֹ, וַאֲפִלּוּ בִּשְׁאָר כֵּלִים, וְצָרִיךְ הַגְעָלָה אוֹ עֵרוּי, וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף כ״א: (קכה) **אֲפִלּוּ בְּחַמִּין.** דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶם אֶלָּא בְּצוֹנֵן לֹא בָּלְעוּ כְּלוּם, וְדַי לָהֶם (קסד) בַּהֲדָחָה לְהַעֲבִיר מַה שֶּׁדָּבוּק בְּעַיִן לְדָפְנֵי הַכֶּלִי: (קכו) **חוּץ מִבֵּית שְׂאוֹר.** הַיְנוּ כְּלִי (קסה) שֶׁהָאִשָּׁה שׁוֹרָה בּוֹ אֶת הַשְּׂאוֹר לִתְּנוֹ בָּעִסָּה, וּפְעָמִים שֶׁהַשְּׂאוֹר שׁוֹהֶה הַרְבֵּה בְּאוֹתוֹ כְּלִי, וּמֵחֲמַת שֶׁחִמּוּצוֹ קָשֶׁה נִבְלָע טַעְמוֹ בְּאוֹתוֹ כְּלִי אֲפִלּוּ בְּצוֹנֵן: (קכז) **וּבֵית חֲרֹסֶת.** הַיְנוּ שֶׁנּוֹתְנִין בּוֹ דְּבָרִים חֲרִיפִים עִם חָמֵץ, וַאֲפִלּוּ אֵינָם שֶׁל חֶרֶס:

בֵּאוּר הֲלָכָה

דְּאִי אֶפְשָׁר לְלַבְּנָהּ, אֲבָל הֵיכִי דְּלֹא תִּתְקַלְקֵל נָכוֹן וְטוֹב לְכַתְּחִלָּה לְהַחְמִיר, וְכֵן מַשְׁמַע בַּטַּ״ז סָעִיף קָטָן כ״ז עַיֵּן שָׁם, **וְעַיֵּן בַּפְּרִי מְגָדִים** (א״א ס״ק לג) **שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן דִּלְדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם יֵשׁ לְהַחְמִיר אֲפִלּוּ בְּמַתָּכוֹת:**

כב * בֵּית שְׂאוֹר וַחֲרֹסֶת. עַיֵּן בִּתְשׁוּבַת חֲתַם סוֹפֵר (או״ח) סִימָן ק״כ **נִדּוֹן הָכְשֵׁר יוֹרוֹת שֶׁשּׂוֹרְפִין בָּהֶן יַיִן שָׂרָף, אַשְׁרֵי מִי שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת חֲדָשִׁים,**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(קמט) רוֹקֵחַ (סי׳ רסב) וּלְבוּשׁ וְחֹק יַעֲקֹב (ס״ק נז) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(קנ)** פְּרִישָׁה (דרישה סק״ב): **(קנא)** שָׁם: **(קנב)** בַּ״ח (סו״ס טז) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק לט) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(קנג)** מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(קנד)** חַיֵּי אָדָם בִּכְלָל הַנַּ״ל (סי״ג): **(קנה)** שָׁם (סי״ד): **(קנו)** אַחֲרוֹנִים: **(קנז)** הַגְּרַ״ז (סס״ג) וְחַיֵּי אָדָם (סט״ו) וּמָגֵן אֶלֶף בְּסִימָן תמ״ז סָעִיף ח׳ (סק״כ), וּכְדַעַת הַטַּ״ז בְּיוֹרָה דֵעָה סִימָן ק״ה סָעִיף א׳ (סק״א), וְכֵן כָּתַב גַּם כֵּן הַשַּׁ״ךְ שָׁם בְּסָעִיף קָטָן ב׳, עַיֵּן שָׁם. וְהִנֵּה הַמָּגֵן אַבְרָהָם הֵבִיא גַּם כֵּן בְּסִימָן תמ״ז סָעִיף קָטָן ט״ז אֶת דִּבְרֵי הַטַּ״ז הַנַּ״ל, וְדִחוּיוֹ אֵינוֹ מָצוּי בְּעִנְיָנֵנוּ שֶׁיִּהְיוּ נוֹתְנִין הַיַּיִן וְהַדְּבַשׁ בְּרֶגַע רִאשׁוֹנָה שֶׁפִּנּוּ הַשֵּׁכָר וְהֵדִיחוּ אוֹתָהּ: **(קנח)** הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״מ) וְחֹק יַעֲקֹב (ס״ק נח) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(קנט)** חַיֵּי אָדָם (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תמ״ז סָעִיף ה׳ בְּהַגָּ״הּ וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (סק״ס): **(קס)** הַגְּרַ״ז (שם), **וְכֵן בִּפְרִי מְגָדִים** (מש״ז ס״ק כה) **מְצַדֵּד דְּאֶפְשָׁר שֶׁעַל יְדֵי הַגְעָלָה מֻתָּר בְּדִיעֲבַד, אֲפִלּוּ לֹא בִּשֵּׁל תְּחִלָּה אֶת הַכְּלִי בְּמַיִם וְאֵפֶר, עַיֵּן שָׁם:** **(קסא)** הַגְּרַ״ז (שם): **(קסב)** פָּשׁוּט וְכַנַּ״ל: **כב** **(קסג)** עוֹלַת שַׁבָּת (סק״כ). **וּקְצָת קָשֶׁה, דְּאִם כֵּן מַה דִּמְסַיֵּם דְּבֵית שְׂאוֹר וּבֵית חֲרֹסֶת אֲסוּרִים, עַל כָּרְחֲךָ דְּמַיְירֵי גַּם כֵּן בִּדְלֹא שָׁהָא שָׁם שִׁעוּר מֵעֵת לְעֵת, וּבְאֹפֶן זֶה מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּצוֹנֵן בְּלֹא הַגְעָלָה, וְהָיָה לוֹ לְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לְבָאֵר זֶה:** **(קסד)** פּוֹסְקִים: **(קסה)** רַשִׁ״י (ל: ד״ה בית שאור):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם חָמֵץ אֶלָּא בְּצוֹנֵן, אָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם מַצָּה בְּחַמִּין, אֲבָל בְּצוֹנֵן לְהַנִּיחַ בָּהֶם (קכח) מַצָּה אֲפוּיָה, (קכט) מֻתָּר, אֲבָל (קל) אָסוּר לָלוּשׁ בָּהֶם. וְכָל זֶה בְּלֹא הַגְעָלָה, (קלא) [נ]אֲבָל עַל יְדֵי הַגְעָלָה, אֲפִלּוּ בֵּית שְׂאוֹר וַחֲרֹסֶת מֻתָּרִים אִם אֵינָם שֶׁל חֶרֶס, * [ס]אֲבָל לְשֶׁל חֶרֶס לֹא מְהַנֵּי הַגְעָלָה, [ע]וַאֲפִלּוּ לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם חָמֵץ אֶלָּא בְּצוֹנֵן, (קלב) לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם מַצָּה אֲפִלּוּ בְּצוֹנֵן. וְהָאִידְנָא נָהֲגוּ עָלְמָא (קלג) דְּלֹא לְאִשְׁתַּמּוּשֵׁי בְּפִסְחָא בְּמָאנֵי דְּפַחְרָא עַתִּיקֵי (פֵּרוּשׁ, כְּלֵי חֶרֶס יְשָׁנִים). (קלד) * (וְתַנּוּר שֶׁל בֵּית הַחֹרֶף (קלה) דִּינוֹ כִּכְלֵי חֶרֶס, וְאָסוּר (קלו) לָשׁוּם שׁוּם דָּבָר עַל (מט) [מט] הַתַּנּוּר בְּפֶסַח)

נ הָרֹא״ש שָׁם בְּשֵׁם רַ״י וּשְׁאָר פּוֹסְקִים. ס שָׁם בַּגְּמָרָא דַּף ל׳ (ע״ב). ע כְּגִרְסַת הָרִי״ף שָׁם (ט.), וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ הָרַ״ן שָׁם (ד״ה אבל).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

כב [מט] הַתַּנּוּר. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת חִנּוּךְ בֵּית יְהוּדָה סִימָן ט״ז שֶׁאֵין לְהַגְעִיל גַּם הַהָע״ל טָא״פּ הַדָּבוּק בַּתַּנּוּר, שֶׁמֵּאַחַר שֶׁדָּבוּק בַּתַּנּוּר הַתַּנּוּר פּוֹלֵט חֲמֵצוֹ בְּתוֹכוֹ (וּמַה שֶּׁכָּתַב שָׁם הֶתֵּר מִטַּעַם דְּהָוֵי כִּשְׁתֵּי קְדֵרוֹת נוֹגְעִים, אֵין זֶה מוֹעִיל רַק לְעִנְיַן דַּיְעֲבַד). וְעַיֵּן שָׁם עוֹד טַעַם, לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִפְלֹט בְּמָקוֹם שֶׁמְּחֻבָּר לַתַּנּוּר לְמַעְלָה בַּשָּׁפָה כו׳, עַיֵּן שָׁם. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה שֶׁאֵין כָּל זֶה רַק בְּתַנּוּר שֶׁמְּבַשְּׁלִים לִפְעָמִים בְּתוֹכוֹ אוֹ מַעֲמִידִין עַל גַּבָּיו, וְלִפְעָמִים נִשְׁפָּךְ מִמֶּנּוּ וְנִבְלָע בְּתוֹכוֹ, אֲבָל בְּתַנּוּר בֵּית הַחֹרֶף שֶׁאֵינוֹ רַק לְהַסָּקָה, נִרְאֶה דְּשַׁפִּיר הַקְּדֵרָה כָּעֳבִי אֶצְבַּע. [וּלְעִנְיַן רָעהר שֶׁבְּתוֹךְ הַתַּנּוּר, עַיֵּן סִימָן תס״א (חק יעקב סק״ג)]. זוּלַת אִם הִנִּיחוּ מַצָּה שָׁם אוֹ שְׁאָר דְּבָרִים כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּלֹא קְדֵרָה כְּשֶׁהוּא רוֹתֵחַ, אָז יֵשׁ לֶאֱסֹר

בְּאֵר הֵיטֵב

יַעֲקֹב (סק״ס): (מח) **הַגְעָלָה.** וְאָנוּ נוֹהֲגִין לֶאֱסֹר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סָעִיף י״ז: (מט) **הַתַּנּוּר.** הַסְכָּמַת אַחֲרוֹנִים דְּמֻתָּר בְּדִיעֲבַד הַתַּבְשִׁיל שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בְּתוֹכָן. [דְּהָוֵי כִּשְׁתֵּי קְדֵרוֹת נוֹגְעוֹת זוֹ בָּזוֹ, יוֹרֶה דַעָה סִימָן צ״ג (ס״א). וְעַל כָּל פָּנִים יְכַבְּדֶנּוּ הֵיטֵב וִיטִיחֶנּוּ, הָא לָאו הָכִי אֲפִלּוּ דִּיעֲבַד אָסוּר. אָכֵן הַלְּבוּשׁ מַתִּיר, וְחֹק יַעֲקֹב (ס״ק סג) וְכָל הָאַחֲרוֹנִים אָסְרוּ]. וְכֵן אִם הוּא שְׁעַת הַדְּחָק שֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּעִנְיַן אַחֵר, כְּדִיעֲבַד דָּמֵי. וּמִכָּל מָקוֹם עַל כָּל פָּנִים יְכַבֵּד הַתַּנּוּר הֵיטֵב בְּכָל הַצְּדָדִים וְיַסִּיקוּהוּ הֵיטֵב, וְאַחַר כָּךְ יָטִיחַ בְּטִיט מְקוֹם מוֹשַׁב הַקְּדֵרָה כָּעֳבִי אֶצְבַּע.

בְּאוּר הֲלָכָה

אַךְ לֹא יִשְׁמְעוּ לֶאֱסֹר לְגַמְרֵי, צִוִּיתִי טֶרֶם הַהַגְעָלָה לְבַשֵּׁל בְּהֵיוֹרָה וְהַקָּנִים וְהַכּוֹבַע לְבַשֵּׁל בָּהֶם מֵי אֵפֶר שֶׁקּוֹרִין לוֹי״ג, גַּם אֵפֶר הַרְבֵּה, שֶׁיִּהְיוּ חֲזָקִים מְאֹד וְהֵם מַפְגִּימִים הַטַּעַם, וְצָרִיךְ הַשְׁגָּחָה גְּדוֹלָה לְנַקּוֹת הֵיוֹרָה בְּתַחְתִּיתוֹ, וּלְהָסִיר מֵהֶם הַקָּנִים עַל יְדֵי אֻמָּן, אוֹ לְהַנִּיחַ עֲלֵיהֶם עַל מְקוֹם הַטְּלֵאי גֶּחָלִים, וְסִיֵּם שָׁם אַחַר כָּל זֹאת, שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מִשְּׁתִיַּת יֵין שָׁרָף בְּפֶסַח, אֲבָל אֵין לֶאֱסֹר לָהֶם אַחֲרֵי הַתִּקּוּנִים הָאֵלּוּ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל וְנִרְאֶה וְכוּ׳:

*** אֲבָל לְשֶׁל חֶרֶס לֹא מְהַנֵּי הַגְעָלָה. עַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א שֶׁכָּתַב דְּזֶהוּ רַק לְדַעַת רַב הַאי הַמּוּבָא בַּטּוּר, שֶׁדַּעְתּוֹ דְּלֹא מְהַנֵּי הַגְעָלָה לְחֶרֶס אֲפִלּוּ לֹא נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אֶלָּא בְּצוֹנֵן, אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁפָּסַק בְּסָעִיף כ״א דִּמְהַנֵּי הַגְעָלָה, הוּא הַדִּין כָּאן, עַיֵּן שָׁם. וְצָרִיךְ עִיּוּן בְּדַעַת שְׁאָרֵי פּוֹסְקִים, דְּלִכְאוֹרָה מַשְׁמַע מִדַּעְתָּם דְּאַף דְּקַיְמָא לָן הָתָם דִּמְהַנֵּי הַגְעָלָה, כָּאן גָּרַע:**

*** תַּנּוּר שֶׁל בֵּית הַחֹרֶף. הִיא הֶעֱשׂוּיָה מִקָּאכְלִי״ן לְחַמֵּם בֵּית הַחֹרֶף.** וְעַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק קלה) דֶּהָאִסּוּר בָּזֶה הוּא מִשּׁוּם דְּהֶסֵּק שֶׁמַּסִּיק בִּפְנִים אֵינוֹ מוֹעִיל לַבָּלוּעַ שֶׁנִּבְלַע מִגַּבּוֹ, כֵּן כָּתְבוּ הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק מד) וְהַגְּרָ״א, **אֲבָל לְעִנְיַן פְּנִים גּוּפָא מַשְׁמַע בִּפְשִׁיטוּת דְּמוֹעִיל הַהֶסֵּק כְּבִשְׁאָר תַּנּוּרִים. וְיֵשׁ מֵהָאַחֲרוֹנִים שֶׁמַּאֲנוּ בְּהֶסֵּק תַּנּוּר בֵּית הַחֹרֶף לְגַמְרֵי לְהַכְשִׁירוֹ** (עַיֵּן אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק מו) וְחֹק יַעֲקֹב (ס״ק סג)). **וְהַחַיֵּי אָדָם כָּתַב** (כלל קכה ס״ב) **וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, וְנִרְאֶה לִי מַה שֶּׁהֶחֱמִירוּ הָאַחֲרוֹנִים בְּתַנּוּר בֵּית הַחֹרֶף דְּלֹא מְהַנֵּי לִבּוּן, הַיְינוּ כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין בְּפוֹלִין גָּדוֹל, שֶׁהַתַּנּוּר נַעֲשֶׂה רַק מִקָּאכְלִי״ן, וְאִם כֵּן הָוֵי כְּלִי חֶרֶס מַמָּשׁ, אֲבָל בִּמְדִינָה זוֹ שֶׁיָּדוּעַ שֶׁבּוֹנִין סְבִיב הַקָּאכְלִי״ן מְחִצָּה שֶׁל לְבֵנִים,** וְאִם כֵּן דִּינוֹ מַמָּשׁ כְּתַנּוּר שֶׁאוֹפִין בּוֹ, דְּבָזֶה לָא חָיֵישׁ שֶׁמָּא פָּקְעִי, וְלָכֵן **נִרְאֶה לִי דְּכֻלֵּי עָלְמָא מוֹדִים דִּמְהַנֵּי לִבּוּן אוֹ טוּחַ בְּטִיט, וְהוּא הַדִּין לְתַנּוּרִים שֶׁקּוֹרִין בִּמְדִינָתֵנוּ שְׁוָועצְקָ״ע אוֹיְבֶע״ן שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כִּסּוּי, מְהַנֵּי לִבּוּן, וְלָכֵן נִרְאֶה לִי דִּבְמָקוֹם שֶׁאֵין לוֹ לְבַשֵּׁל בְּכִירָה, יֵשׁ לְהַתִּיר לְלַבֵּן תַּנּוּרֵי בֵּית הַחֹרֶף בִּמְדִינַת לִיטָא וְכֵיוֹצֵא בּוֹ שֶׁעוֹשִׂין הַתַּנּוּרִין כֵּן, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּבְעִקַּר הַדִּין אַף לַעֲשׂוּיָה מִקָּאכְלִי״ן לְבַד, הִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים דִּמְהַנֵּי לִבּוּן, דְּכֵיוָן דְּהֶסֵּקוֹ מִבִּפְנִים, לֹא שַׁיָּךְ דְּחָיֵיס שֶׁמָּא פָּקְעִי, וְגַם הַלְּבוּשׁ כָּתַב עַל זֶה דְּהוּא חוּמְרָא יְתֵרָה. וְעַל כָּל פָּנִים בַּתַּנּוּרִים שֶׁלָּנוּ בְּוַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר,** כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַחַיֵּי אָדָם.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(קכח) **מַצָּה אֲפוּיָה.** צוֹנֶנֶת, וְהוּא הַדִּין (קסו) שְׁאָר דָּבָר צוֹנֵן אֲפִלּוּ לַח, אִם הֱדִיחוֹ תְּחִלָּה. וְדַוְקָא דֶּרֶךְ אַרְעַי, וְלֹא בְּקֶבַע, וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף א׳ בַּהַגָּ״ה (משנ״ב ס״ק טז): (קכט) **מֻתָּר.** שֶׁהַצּוֹנֵן, אֲפִלּוּ אִם הוּא לַח, אֵינוֹ מַפְלִיט מַה שֶּׁבָּלוּעַ בְּתוֹךְ הַכְּלִי, אֶלָּא אִם כֵּן שׁוֹהֶה בְּתוֹכוֹ מֵעַת לְעֵת: (קל) **אָסוּר לָלוּשׁ בָּהֶם.** דְּרֵיחַ הַחִמּוּץ הַבָּלוּעַ בַּכְּלִי גּוֹרֵם לְמַהֵר חִמּוּץ לְהָעִסָּה הַנִּלּוֹשָׁה בְּתוֹכוֹ: (קלא) **אֲבָל עַל יְדֵי הַגְעָלָה וְכוּ׳ מֻתָּרִים.** בֵּין (קסז) לָלוּשׁ בָּהֶם וּבֵין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּחַמִּין. וְהִנֵּה כָּל זֶה מֵעֶצֶם הַדִּין, (קסח) אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמָ״א לְעֵיל בְּסָעִיף י״ז דְּהַמִּנְהָג שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי לִישָׁה מִשּׁוּם דְּאִי אֶפְשָׁר לְנַקֵּר, בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהַחְמִיר גַּם בְּבֵית שְׂאוֹר. וְאִם הִיא שֶׁל מַתָּכוֹת, כְּבָר כָּתַב הָרַמָ״א לְעֵיל בְּסָעִיף ט״ז גַּבֵּי מְדוֹכָה, שֶׁהִשְׁווּ אוֹתָהּ הַפּוֹסְקִים לְבֵית שְׂאוֹר, דְּנוֹהֲגִין לְכַתְּחִלָּה לְלַבְּנָהּ, וְכָל שֶׁכֵּן בְּבֵית שְׂאוֹר מַמָּשׁ: (קלב) **לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם מַצָּה אֶלָּא בְּצוֹנֵן.** כֵּן הוּא גִּרְסַת (קסט) הַבַּ״ח (סי״ז) וְהַפְּרִי חָדָשׁ. (קע) וְיֵשׁ גּוֹרְסִין ׳אֲפִלּוּ בְּצוֹנֵן׳ וְהָא דְּכָתַב בְּרֵישׁ הַסָּעִיף דִּבְצוֹנֵן מֻתָּר אַבֵּית שְׂאוֹר וַחֲרֹסֶת, לֹא אַיְרֵי בְּשֶׁל חֶרֶס: (קלג) **דְּלֹא לְאִשְׁתַּמּוּשֵׁי.** אֲפִלּוּ (קעא) בְּצוֹנֵן, וַאֲפִלּוּ בִּשְׁאָר כֵּלִים שֶׁאֵינָם בֵּית שְׂאוֹר (קעב) וְנִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם חָמֵץ רַק בְּצוֹנֵן: (קלד) **וְתַנּוּר שֶׁל בֵּית הַחֹרֶף.** (הַיְנוּ תַּנּוּר שֶׁמְּחַמְּמִין בּוֹ בֵּית הַחֹרֶף) שֶׁרְגִילִים (קעג) לְהָשִׂים עַל גַּבּוֹ פַּשְׁטִידָ״א וּשְׁאָר חָמֵץ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְנִבְלָע שָׁם טַעַם חָמֵץ עַל יְדֵי חֹם הָאוּר בְּשָׁעָה שֶׁהַתַּנּוּר מִתְחַמֵּם, וְאֵינוֹ יוֹצֵא מִידֵי דָּפְיוֹ לְעוֹלָם אֲפִלּוּ עַל יְדֵי הֶסֵּק שֶׁמַּסִּיקִין בְּתוֹךְ הַתַּנּוּר. (קעד) וְהוּא הַדִּין הַקַּאכְלִי״ן הָעֲשׂוּיִין בְּתוֹךְ הַתַּנּוּרִים, שֶׁרְגִילִין לְהָשִׂים בָּהֶן תַּבְשִׁילֵי חָמֵץ וַחֲתִיכַת פַּת: (קלה) **דִּינוֹ כִּכְלֵי חֶרֶס וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, דִּכְלֵי חֶרֶס אֵינוֹ יוֹצֵא הַבְּלִיעָה מִתּוֹךְ דָּפְנוֹ לְעוֹלָם כִּי אִם עַל יְדֵי הֶסֵּק (בְּמָקוֹם דְּלֹא שַׁיָּךְ שֶׁמָּא פָּקְעִי, וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף ב׳ גַּבֵּי תַּנּוּר קָטָן), וְהָכָא לֹא מְהַנֵּי (קעה) הַהֶסֵּק שֶׁמַּסִּיקִין אוֹתוֹ מִבִּפְנִים [אֲפִלּוּ אִם יַכְשִׁירוֹ כַּדִּין] לְהוֹצִיא הַבְּלִיעָה שֶׁנִּבְלַע מִלְמַעְלָה, וְדָמְיָא לְמַה דִּמְבֹאָר שָׁם בְּסָעִיף ב׳ דְּדָבָר שֶׁהֶסִּיקוֹ מִבַּחוּץ לֹא מְהַנֵּי הַהֶסֵּק לְהוֹצִיא הַבָּלוּעַ שֶׁנִּבְלַע מִצַּד הַשֵּׁנִי: (קלו) **לָשׁוּם שׁוּם דָּבָר עַל**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(קסו) אַחֲרוֹנִים: **(קסז)** כֵּן מַשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַטּוּר וְשֻׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁכָּתַב ׳וְכָל זֶה׳ וְכוּ׳. וְאַף דְּהָרַב רַבֵּנוּ יְהוּדָא בְּרַבֵּנוּ יוֹם טוֹב שֶׁהוּבָא בָּרֹא״ש סְבִירָא לֵיהּ דְּלָלוּשׁ אָסוּר בְּבֵית שְׂאוֹר אֲפִלּוּ עַל יְדֵי הַגְעָלָה, כַּמְבֹאָר דַּעְתּוֹ בִּסְמַ״ג (לארין עז, פח) וּבְאוֹר זָרוּעַ (הל׳ פסחים סי׳ רנו) בְּהָדְיָא, מִכָּל מָקוֹם מֵחִדּוּשֵׁי רִיטְבָּ״א (ל: ד״ה אמר רב נחמן) וּמַהֲרַ״ם חֲלַאוָו״ה מוּכָח דְּמִדִּינָא אֲפִלּוּ לָלוּשׁ מֻתָּר עַל יְדֵי הַגְעָלָה, וְגַם מִסְתִּימַת שְׁאָרֵי פּוֹסְקִים הַמַּתִּירִין עַל יְדֵי הַגְעָלָה מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ לָלוּשׁ בָּהֶם מֻתָּר עַל יְדֵי הַגְעָלָה: **(קסח)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק מב), וְהֶעְתִּיקוּ דְּבָרָיו כַּמָּה אַחֲרוֹנִים. **וְהִנֵּה אִם הַבֵּית שְׂאוֹר עָשׂוּי מִכַּמָּה נְסָרִים, בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהַחְמִיר, מִשּׁוּם דְּאִי אֶפְשָׁר לְנַקּוֹת,** וּכְדִלְעֵיל בְּסוֹף סִימָן תמ״ב (סי״א). **וַאֲפִלּוּ אִם נַעֲשָׂה מִנֶּסֶר אֶחָד, דַּוְקָא לְהַשְׁהוֹת מֻתָּר אַחַר שֶׁנִּקְרוּהָ הֵיטֵב, אֲבָל לָלוּשׁ אָסוּר לְכַתְּחִלָּה אֲפִלּוּ לְאַחַר הַגְעָלָה,** וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָאֵלִיָּה רַבָּה שָׁם (ס״ק יט) (וּסְבָרַת הַטַּ״ז שָׁם (סק״ט) שֶׁכָּתַב לְהֶפֶךְ, לֹא מִסְתַּבְּרָא כְּלָל, וְכֵן הָאַחֲרוֹנִים לֹא הֶעְתִּיקוּ דְּבָרָיו לַהֲלָכָה). וְהַטַּ״ז בְּעִנְיָנֵנוּ (ס״ק כז) מְיַשֵּׁב דַּעַת הָרַמָ״א שֶׁלֹּא הִגִּיהַּ כָּאן לְהַחְמִיר כְּמוֹ בְּסָעִיף ט״ז, מִשּׁוּם דְּכָאן אַיְירֵי בִּכְלֵי עֵץ וּבְדִיל, אֲבָל עַל כָּל פָּנִים אֵינוֹ מְיֻשָּׁב, דְּגַם בִּכְלֵי עֵץ כָּתַב שָׁם הָרַמָ״א בְּסָעִיף ט״ז דְּבָעִינַן קִלּוּף, וּכְמוֹ שֶׁהִקְשָׁה הַחֹק יַעֲקֹב (סק״ס), וְגַם בְּסָעִיף י״ז מַשְׁמַע דְּהַמִּנְהָג שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ כְּלָל בִּכְלֵי לִישָׁה, מִשּׁוּם דְּאִי אֶפְשָׁר לְנַקֵּר הֵיטֵב שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר מְעַט בְּאֵיזֶה סֶדֶק. וְהַנָּכוֹן כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם וְעוֹד אֵיזֶה אַחֲרוֹנִים, דְּהָרַמָ״א סָמַךְ עַצְמוֹ עַל מַה שֶּׁבֵּאֵר לְעֵיל: **(קסט)** וְכֵן מַשְׁמַע בַּלְּבוּשׁ, וְכֵן הוּא גַּם כֵּן דַּעַת הַמַּאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ל) וּבִגְדֵי יֶשַׁע, וְכֵן רָאִיתִי בְּסֵפֶר הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁהִדְפִּיס הַמְחַבֵּר זַ״ל בְּחַיָּיו שֶׁזִּכַּנִי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְהַשִּׁיגוֹ: **(קע)** כֵּן הָיָה הַגִּרְסָא בְּכַמָּה סִפְרֵי שֻׁלְחָן עָרוּךְ לִפְנֵי הָאַחֲרוֹנִים, וְכֵן מַשְׁמַע בְּעוֹלַת שַׁבָּת (סק״כ) וּבְאֵר הַגּוֹלָה, וְהַגְּרָ״א גַּם כֵּן מְצַדֵּד כֵּן: **(קעא)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק מג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(קעב)** אַחֲרוֹנִים, וְכֵן מַשְׁמַע בְּרִי״ף (ט.): **(קעג)** אַחֲרוֹנִים: **(קעד)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק מד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(קעה)** מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וְהַגְּרָ״א וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(מהר״י ווייל (סי׳ קנג)): **כג** [פ]**כְּלֵי חֶרֶס** (קלז) **הַמְצֻפִּין***) (קלח) * **בְּהִתּוּךְ** (ג) [נ] **זְכוּכִית**, (קלט) **דִּינָם כִּכְלֵי חֶרֶס.** הַגָּהּ: וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי חֶרֶס גְּלִיזָאר״ט (קמ) אֲפִלּוּ חֲדָשִׁים (מהרי״ל (הל׳ הגעלה)), [א]וְאֵין לְהַחְמִיר (קמא) רַק בִּמְקוֹם הַמִּנְהָג (תשובת מהרי״ל): **כד** [צ]**כְּלֵי עֵץ הַמְצֻפִּים בְּסַמָּנִים שֶׁקּוֹרִים ברני״ס**, (קמב) **דִּינָם כִּכְלֵי חֶרֶס.** הַגָּהּ: וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁמַּחְמִירִים שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֵלִים (נא) (קמג) צְבוּעִים אֲפִלּוּ הֵן (קמד) חֲדָשִׁים (מהרי״ל (סס)), (קמה) וְכֵן הַמְחֻפִּין (נג) בִּבְדִיל, וְאֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה רַק בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ אִסּוּר (תשובת מהרי״ל): **כה** [ק]**כָּל כְּלֵי הַשְּׁתִיָּה, בֵּין צְלוֹחִיּוֹת בֵּין כּוֹסוֹת, מֻתָּרִים** (קמו) **בִּשְׁטִיפָה, בֵּין שֶׁהֵם** (קמז) **שֶׁל זְכוּכִית בֵּין**

פ שֶׁם בַּגְּמָרָא.
צ טוּר בְּשֵׁם רַב הַאי.
ק טוּר מֵהָא דְּצִיַּנְתִּיו לְעֵיל סָעִיף ד׳.

*) וּקְדֵרוֹת בַּרְזֶל הַמְצֻפִּים בְּהִתּוּךְ (גִּישְׁמֶעלְצְט) לָבָן וְשׁוּעַ, הֶעֱלָה בְּחֲתַם סוֹפֵר יוֹרֶה דֵּעָה קִי״ג

דְּלֹא מְהַנֵּי הַגְעָלָה, עַיֵּן שָׁם, אָכֵן שֶׁמַּעְתִּי שֶׁכַּמָּה גְדוֹלִים נָהֲגוּ לְהַחְמִיר רַק לְעִנְיַן אִסּוּר חָמֵץ, אֲבָל בְּכָל הַשָּׁנָה הַקֵּלּוּ לְהַגְעִילָם אַחַר מֵעַת לְעַת, דְּהוּא נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם וּמַשֶּׁהוּ מֵהַטִּיחַ.

בְּאֵר הֵיטֵב

אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק מד) וְטַ״ז (ס״ק כח) וְחֹק יַעֲקֹב (ס״ק סג): (ג) **זְכוּכִית.** הַסְכָּמַת אַחֲרוֹנִים לְהַחְמִיר אַף בְּהִתּוּךְ אֲבָר: **כד** (נא) **צְבוּעִים.** אֲפִלּוּ הַצְּבוּעִים בְּכַרְכֹּם אוֹ מַה שֶּׁקּוֹרִין בְּלָע״ךְ מֵאל״ט בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז. מַהֲרִי״ל (הל׳ הגעלה) וּמַהֲרִ״י וַוִּיל (סי׳ קצג): (נג) **בִּבְדִיל.** נוֹהֲגִין בִּקְצָת מְקוֹמוֹת שֶׁעוֹמֵד יְהוּדִי עַל גַּבּוֹ בִּשְׁעַת מְלָאכָה:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

יָכוֹל לְהַגְעִילוֹ, אַף עַל גַּב שֶׁשּׁוֹאֲבִין מִמֶּנּוּ בִּכְלֵי חָמֵץ, אֵין לָחֹשׁ, דִּכְבוֹלְעוֹ כָּךְ פּוֹלְטוֹ: **כג** [נ] **זְכוּכִית.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר בֵּית אֶפְרַיִם בְּקוּנְטְרֵס הָרְאָיוֹת סִימָן י״ט לְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, שֶׁדְּבָרָיו סוֹתְרִין מִמַּה שֶּׁכָּתַב כָּאן לְמַה שֶּׁכָּתַב בְּהִלְכוֹת יַיִן נֶסֶךְ (יו״ד סי׳ קלה ס״ו) בֵּין אֲבָר וּבֵין זְכוּכִית, וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי׳ קלב) בִּכְלֵי כֶּסֶף מְצַיְּרִין, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַתַּנּוּר. הַיְנוּ (קעו) כְּשֶׁהַתַּנּוּר חַם, אָסוּר אַף אִם הַמַּצָּה צוֹנֵן, וְכֵן לְהֵפֶךְ כְּשֶׁהַמַּצָּה חַמָּה, אַף אִם הַתַּנּוּר צוֹנֵן. וּבִשְׁנֵיהֶם צוֹנְנִין, בְּדֶרֶךְ קֶבַע אָסוּר, וּבְדֶרֶךְ אַרְעֵי אֵין אִסּוּר אִם כִּבֵּד וְנִקָּה גַּבֵּי הַתַּנּוּר שֶׁלֹּא נִמְצָא שָׁם חָמֵץ בְּעַיִן, וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר לְעֵיל בְּסוֹף סָעִיף א׳ (משנ״ב ס״ק טז). וּלְעִנְיַן דִּיעֲבַד, אִם הִנִּיחַ עָלֶיהָ מַצָּה כְּשֶׁהַתַּנּוּר חַם אוֹ כְּשֶׁהַמַּצָּה חַמָּה אוֹ שְׁנֵיהֶם חַמִּים, אוֹסֵר תַּחְתּוֹנִיּוּת הַמַּצָּה כְּדֵי קְלִיפָה. וְכָל זֶה בְּשֶׁהִנִּיחַ הַמַּצָּה בְּלִי הֶפְסֵק מִתַּחְתֶּיהָ, אֲבָל אִם הִנִּיחַ קְדֵרוֹת עִם תַּבְשִׁיל, אֲפִלּוּ אִם שְׁנֵיהֶם חַמִּים (קעז) אֵין אוֹסֵר בְּדִיעֲבַד, שֶׁאֵין אִסּוּר הַבָּלוּעַ יוֹצֵא מִדֹּפֶן הַתַּנּוּר לְדֹפֶן הַקְּדֵרָה. וּלְכַתְּחִלָּה, גַּם קְדֵרוֹת אָסוּר לְהַנִּיחַ שָׁם בְּכָל גַּוְנֵי (אִם לֹא שֶׁשְּׁנֵיהֶם צוֹנְנִים). וּכְשֶׁמַּנִּיחַ דָּבָר מַפְסִיק (קעח) כְּמוֹ בַּרְזֶל וּכְהַאי גַּוְנָא מִתַּחְתָּיו, אוֹ שֶׁהֵטִיחַ בְּטִיט כָּעֳבִי אֶצְבַּע, מֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ הַכֹּל מִלְמַעְלָה. וְכָל אֵלּוּ הַדִּינִים שַׁיָּךְ גַּם בַּקָּאכְלִי״ן הָעֲשׂוּיִין בַּתַּנּוּרִים מִן הַצַּד, אֶלָּא דְּשָׁם אֵין מוֹעִיל הֶפְסֵק בַּרְזֶל אוֹ טִיחַ טִיט לְמַטָּה לְבַד, אֶלָּא אִם כֵּן הֵטִיחַ בְּטִיט גַּם מִן הַצְּדָדִים (קעט) וְגַם מִלְמַעְלָה, אָכֵן טִיחַ שֶׁלְּמַעְלָה (קפ) אֵינוֹ מְעַכֵּב בְּדִיעֲבַד. וּכְשֶׁמֵּשִׁים כִּסּוּי עַל הַקְּדֵרוֹת שֶׁמַּנִּיחַ שָׁם, מֻתָּר לְכַתְּחִלָּה אַף כְּשֶׁאֵין שָׁם טִיחַ מִלְמַעְלָה. וְעַתָּה נְבָאֵר לְעִנְיַן תּוֹךְ הַתַּנּוּר, אִם לֹא הִכְשִׁירוֹ מִקֹּדֶם, אִם הִנִּיחַ מַצָּה בְּתוֹכוֹ דִּינוֹ כְּעַל הַתַּנּוּר, וְכַנַּ״ל. וּלְעִנְיַן אֲפִיַּת הַמַּצּוֹת שָׁם, דִּינוֹ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּסִימָן תס״א (ס״א) עַיֵּן שָׁם. וּלְעִנְיַן בִּשּׁוּל בְּתוֹכוֹ, אַף דִּלְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לְהַכְשִׁירוֹ גַּם לָזֶה כְּמוֹ לַאֲפִיָּה [אוֹ שֶׁיָּטִיחַ בְּטִיט כָּעֳבִי אֶצְבַּע אֶת קַרְקָעִיתוֹ], מִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אֵין לֶאֱסֹר (קפא) הַתַּבְשִׁיל אַף אִם לֹא הִכְשִׁירוֹ: **כג** (קלז) **הַמְצֻפִּים וְכוּ׳.** מִכָּל צַד. וְאַף דְּכָתַב הַמְחַבֵּר בְּסָעִיף כ״ו דִּכְלֵי זְכוּכִית אֵינוֹ בּוֹלֵעַ כְּלָל, (קפג) הָכָא כֵּיוָן דִּמְחֻפָּה עַל הַחֶרֶס וְנִצְרָף עִמּוֹ בַּכִּבְשָׁן בָּלַע טְפֵי: (קלח) **בְּהִתּוּךְ זְכוּכִית.** (קפג) וְהַסְכָּמַת אַחֲרוֹנִים לְהַחְמִיר אַף בְּהִתּוּךְ עֹפֶרֶת אוֹ בְּדִיל דְּלֹא מְהַנֵּי הַגְעָלָה, לְפִי שֶׁכְּשֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ חָמֵץ בְּחַמִּין נִבְלָע הֶחָמֵץ בְּכָל עֳבִי הַכְּלִי וְנִבְלָע גַּם בַּחֶרֶס שֶׁתַּחַת הָעֹפֶרֶת, וְשׁוּב אֵינוֹ נִפְלָט מִמֶּנּוּ לְעוֹלָם: (קלט) **דִּינָם כִּכְלֵי חֶרֶס.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, וְאָז אִם תַּשְׁמִישׁוֹ בְּחַמִּין לֹא מְהַנֵּי הַגְעָלָה. (קפד) וְאֵין חִלּוּק בֵּין אִם הָיָה הַכְּלִי מִקַּרְקַע יְרֻקָּה אוֹ לְבָנָה וּשְׁחוֹרָה, וַאֲפִלּוּ אִם הָיָה חֲלָקָה בְּלֹא בְּקָעִים, מִכָּל מָקוֹם הוּא בּוֹלֵעַ עַל יְדֵי חַמִּין. אֲבָל אִם דֶּרֶךְ תַּשְׁמִישָׁהּ בְּצוֹנֵן, אָז יֵשׁ חִלּוּק, דְּאִם הַכְּלִי נַעֲשָׂה מִקַּרְקַע יְרֻקָּה, אֵין לָהּ תַּקָּנָה, דְּדַרְכָּהּ לִבְלֹעַ. וְאִם מִלְּבָנָה וּשְׁחוֹרָה, נִתָּרִים בְּהַגְעָלָה אוֹ בְּעֵרוּי, וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף כ״א, אֲפִלּוּ אִם יֵשׁ בָּהּ בְּקָעִים. וְאִם אֵין בָּהּ בְּקָעִים, אֵין צָרִיךְ הַגְעָלָה וּבְשִׁכְשׁוּךְ בְּעָלְמָא סַגִּי, וְכַמְבֹאָר בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן קל״ה (ס״ו) לְעִנְיַן יֵין נֶסֶךְ [מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס״ק לב)]: (קמ) **אֲפִלּוּ הֵן חֲדָשִׁים.** שֶׁלֹּא נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן חָמֵץ מֵעוֹלָם, (קפה) לְפִי שֶׁמִּקְצָת הָאֻמָּנִין עוֹשִׂין פְּעֻלַּת הַצִּפּוּי עַל יְדֵי סֻבִּין, וַהֲרֵי יֵשׁ כָּאן חָמֵץ בָּלוּעַ בְּתוֹךְ הַצִּפּוּי. וַאֲפִלּוּ הַצִּפּוּי מְעַט מִבַּחוּץ, גַּם כֵּן אֵינוֹ כְּדַאי [פְּרִי מְגָדִים (א״א ס״ק מו)] וְאוֹתָן כֵּלִים שֶׁנּוֹטֵף עֲלֵיהֶם לִפְעָמִים טִפִּים מֵהַתָּכָה מִכֵּלִים אֲחֵרִים, (קפו) אֵין לְהַקְפִּיד: (קמא) **רַק בִּמְקוֹם הַמִּנְהָג.** וַאֲפִלּוּ בְּאוֹתָן מְקוֹמוֹת, אִם יָדוּעַ שֶׁכְּלִי חֶרֶס זֶה לֹא עֵרֵב הָאֻמָּן סֻבִּין בְּצִפּוּיוֹ, יֵשׁ לְהָקֵל. וּלְפִיכָךְ נוֹהֲגִים (קפז) בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת, שֶׁיְּהוּדִי עוֹמֵד עַל גַּבָּן בִּשְׁעַת מְלָאכָה לִרְאוֹת שֶׁלֹּא יְתַקֵּן הַצִּפּוּי עַל יְדֵי סֻבִּין: **כד** (קמב) **דִּינָם כִּכְלֵי חֶרֶס.** שֶׁאֵין הַגְעָלָה מוֹעֶלֶת לָהֶם אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם חָמֵץ (קפח) בְּחַמִּין, (קפט) שֶׁהַסַּמָּנִים מְעַכְּבִין עַל מֵי הַגְעָלָה שֶׁלֹּא יַפְלִיטוּ מַה שֶּׁבָּלוּעַ בְּתוֹךְ הָעֵץ: (קמג) **צְבוּעִים.** בְּכַרְכֹּם וְכַדּוֹמֶה: (קמד) **חֲדָשִׁים.** דְּחָיְשִׁינַן שֶׁמָּא הָיָה עַל יְדֵי סֻבִּין אוֹ שֶׁצָּבַע כֵּלִים יְשָׁנִים: (קמה) **וְכֵן הַמְחֻפִּין בִּבְדִיל.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אֲפִלּוּ הֵן חֲדָשִׁים, וְגַם כֵּן מִטַּעַם הַנַּ״ל, (קג) שֶׁפְּעָמִים הַצִּפּוּי עַל יְדֵי סֻבִּין אוֹ (קנא) שֶׁחִפָּה כֵּלִים יְשָׁנִים. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסָעִיף י״ג וּבְמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם (ס״ק עז): **כה** (קמו) **בִּשְׁטִיפָה.** עַיֵּן לְעֵיל בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן מ״ט: (קמז) **שֶׁל זְכוּכִית.**

בֵּאוּר הֲלָכָה

וּמַה שֶּׁכָּתַב הַחַיֵּי אָדָם תַּנּוּרִים שֶׁבִּמְדִינָתֵנוּ וְכוּ׳ שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כִּסּוּי, לֹא יָדַעְתִּי מְנָא לֵיהּ לְהַצְרִיךְ דַּוְקָא שֶׁיֵּשׁ עָלָיו כִּסּוּי, דַּהֲלֹא בְּכוּבְיָא בְּסָעִיף ב׳ אִם מִלֵּא גֶּחָלִים מִבִּפְנִים מְהַנֵּי אַף שֶׁאֵין עָלָיו כִּסּוּי, וְכֵן לְעִנְיַן קְדֵרוֹת בַּשַּׁ״ס הָיָה מֻתָּר בְּמִלּוּי גֶּחָלִים, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּחָיֵיס שֶׁמָּא פָּקְעִי אַף דְּאֵין עָלָיו כִּסּוּי, **וְאִם כֵּן הָכָא נַמִי דְּאֵין חִלּוּק בָּזֶה:**

כג * בְּהִתּוּךְ זְכוּכִית דִּינָם כִּכְלֵי חֶרֶס. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק קלז) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּלָא דָּמֵי לְסָעִיף כ״ו, דְּמִשּׁוּם שֶׁמְּצֻפָּה עַל הַחֶרֶס וְנִצְרָף עִמּוֹ בַּכִּבְשָׁן דִּינוֹ כִּכְלֵי חֶרֶס, כֵּן כָּתַב הָרֹא״ש (פ״ב סי׳ ח). **אָכֵן בַּתּוֹסָפוֹת** עֲבוֹדָה זָרָה דַּף ל״ג (ע״ב ד״ה קוניא) **כָּתְבוּ לְחַלֵּק בֵּין כְּלִי זְכוּכִיּוֹת שָׁלֵם דְּלֹא בָּלַע, לְהֵיכָא דְּאֵינוֹ אֶלָּא חִפּוּי עַל הַחֶרֶס,** וְהֵבִיאוּ כֵּן גַּם מֵעָרוּךְ (ערך זכוכית), **וּלְפִי זֶה לָאו דַּוְקָא מִשּׁוּם שֶׁנִּצְרָף עִמּוֹ בַּכִּבְשָׁן. וְהַגְרָ״א בְּסָעִיף כ״ו הֵבִיא רַק דַּעַת הַתּוֹסָפוֹת,** וְכֵן מַשְׁמַע מִדְּבָרָיו בְּסָעִיף קָטָן פ״ו. עַיֵּן שָׁם שֶׁנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁבֵּאֵר עַל פִּי זֶה דִּבְרֵי הָרַמָ״א שָׁם לְעִנְיַן כְּלִי כֶּסֶף שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הִתּוּךְ זְכוּכִית, דְּקָאֵי אַף לְדַעַת הַמְחַבֵּר שָׁם דְּמַתִּיר בִּזְכוּכִית, וְשָׁאנֵי הָתָם דְּאֵינוֹ אֶלָּא הִתּוּךְ בְּעָלְמָא, וְדוּמְיָא דְּקוּנְיָא, וְהַיְינוּ דְּאֵין חִלּוּק בֵּין חֶרֶס לִשְׁאָר דְּבָרִים:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(קעו) אַחֲרוֹנִים: **(קעז)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק מד) וְטַ״ז (ס״ק כח) וְחֹק יַעֲקֹב (ס״ק סג): **(קעח)** אַחֲרוֹנִים: **(קעט)** חֹק יַעֲקֹב (סי׳ תסא סק״ג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, מִשּׁוּם הַזֵּעָה שֶׁל חָמֵץ שֶׁעָלָה לְמַעְלָה מֵהֶבֶל הַקְּדֵרוֹת רוֹתְחוֹת שֶׁהִנִּיחַ בְּכָל הַשָּׁנָה וְנִבְלַע בְּגַגּוֹ שֶׁל הַקָּאכְלִי״ן, וְעַתָּה חוֹזֵר וְנוֹפֵל בְּתוֹךְ הַקְּדֵרוֹת כְּשֶׁמִּתְחַמֵּם: **(קפ)** מַסְקָנַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן זֶה (שם), וּבֵית מֵאִיר בְּסִימָן תס״א (ס״א). וְעַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר שֶׁמְּפַקְפֵּק עַל דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם, וְגַם עַל דִּבְרֵי בֵּית מֵאִיר יֵשׁ לְפַקְפֵּק (לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ הַטַּעַם בָּאוֹת הַקֹּדֶם), מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לִסְמֹךְ עֲלֵיהוּ לְהָקֵל בְּדִיעֲבַד, מִטַּעַם דְּהוּא נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם גַּם כֵּן: **(קפא) וְאִם כִּבֵּד הַתַּנּוּר מִתְּחִלָּה מֵחָמֵץ בְּעַיִן, אַף הַקְּדֵרָה מֻתָּר** [הַגְרָ״ז (סעי׳ ס״ח)]: **כג (קפג)** הָרֹא״ש (פ״ב סי׳ ח): **(קפג)** בַּ״ח (סי״ח) וּפְרִי חָדָשׁ וְחֹק יַעֲקֹב (ס״ק סד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(קפד)** גְּמָרָא (ל׳): **(קפה)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק מו): **(קפו)** לְפִי שֶׁאַחַר כָּךְ מַכְנִיסִין לְתַנּוּר מָלֵא אֵשׁ וְנִשְׂרָף הַסֻּבִּין שֶׁבּוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּלִי חֶרֶס שֶׁהוּא מְצֻפָּה בִּזְכוּכִית, חָס עָלָיו שֶׁלֹּא יִתְקַלְקֵל הַזְּכוּכִית שֶׁבּוֹ מֵחֲמַת חֹם הָאֵשׁ, וּמְמַהֵר הוּא לְהוֹצִיאוֹ מִן הָאֵשׁ, וּלְפִיכָךְ מַחְמִירִין שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּפֶסַח: **(קפז)** חֶמֶד מֹשֶׁה (ס״ט) וְהַגְרָ״ז (ס״ע): **כד (קפח)** אַחֲרוֹנִים: **(קפט)** בֵּית יוֹסֵף (ד״ה כתב רבינו האי). **אֲבָל אִם נִשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶם בְּצוֹנֵן, אֵין לְהַחְמִיר רַק בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַחְמִיר בַּחֲדָשִׁים:** (קג) לְבוּשׁ: **(קנא) בִּפְרִי מְגָדִים** (א״א ס״ק מח) **מְצַדֵּד שֶׁאֲפִלּוּ עַל יְדֵי הַגְעָלָה אֵין כְּדַאי, וּבְחֶמֶד מֹשֶׁה** (ס״ק יז) **מֵקֵל עַל יְדֵי הַגְעָלָה:**

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (סעיף ע) כתב: נכון להורות שיגעילו אותם אחר הציפוי.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah